

3 problematici de gestionat de Biserica Ortodoxa Româna

Este întotdeauna mai delicat de discutat despre aspecte care țin de religie sau de Biserica. Sunt subiecte susceptibile de a fi interpretate subiectiv sau distorsionat și nu doar la noi, în România.

Ca ortodox care considera credința și valorile ei ca fiind importante nu doar pentru viața spirituală privată a foarte multor oameni, ci și pentru soliditatea și dezvoltarea României în următoarele decenii, cred, înșă, ca o discuție cu privire la punctul în care ne aflăm este necesară.

Spun aceasta mai ales având în vedere că mesaje creștin-ortodoxe au fost menționate din ce în ce mai des public în ultimii ani și au reprezentat o temă majoră pe fundalul campaniilor electorale din 2024, dar în sensuri variate, fiind invocate de diverși mai mult pentru divizarea românilor decât pentru unitatea lor.

Cred că pentru a înțelege mai bine contextul actual este important să avem în vedere cel puțin 3 problematici principale care au cunoscut un ritm accelerat în ultimii 10 ani:

- (a) gestionarea fenomenului globalizării și avansării societății tehnologice de consum raportat la România;
- (b) contracararea războaielor culturale Est-Vest, mai ales pe fondul pasivității statului, recunoașterii autocefalității Bisericii Ortodoxe Ucrainiene din 2018, războiului demarat de Rusia la începutul lui 2022 în Ucraina, precum și al exceselor ideologice promovate de unele curente occidentale; și
- (c) presiunea logistică - de organizare a nevoilor financiare, umane și de locașuri de cult pentru desfășurarea activității pastorale.

Pentru ca atât partea de globalizare, cât și cea de războaie culturale speculează problematica logistică, o să discutăm mai întâi acest palier.

Pentru cei care consideră că religia ar trebui să fie văzută separat de acest palier, trebuie înțeles că nicio activitate umană, inclusiv de afirmare a credinței ortodoxe, nu poate fi desfășurată altfel decât într-un cadru de tip logistic. Cu alte cuvinte, cred că pentru orice persoană informată și de bună credință, problematica nu este una de relevanță a acestui cadru în sine, ci de mod de structurare echilibrat în societate și de beneficii/riscuri ale unei abordări sau alteia.

1. Problematika logistică și unele implicații

Un prim aspect de avut în vedere aici ține de nevoia pentru segmente mari de preoți de a obține din alte surse diferența dintre venitul asigurat de Stat și necesarul efectiv de cheltuieli.

Pe partea de venituri, în esență, statulⁱ asigură lunar un sprijin fix la salariu fiecărui preotⁱⁱ din Româniaⁱⁱⁱ, precum și personalului neclerical care își desfășoară activitatea în țară în cadrul cultelor religioase recunoscute (nu doar celor ortodocși), în limita unui număr de poziții bugetate de stat.

Personalul clerical care își desfășoară activitatea efectiv în unitățile de cult (și care reprezintă marea majoritate a preoților) este asimilat - în funcție de studii, vechime etc - cadrelor didactice din învățământul preuniversitar de stat și primește un sprijin lunar la nivelul a 65% din salariile de bază stabilite pentru cadrele didactice cu care este asimilat.

Procentul poate urca la 80% în cazul personalului clerical care își desfășoară activitatea în unitățile de cult cu venituri reduse^{iv}, numărul de beneficiari, neputând, însă, depăși 30% din totalul posturilor clericale pentru care se alocă sprijin la salarizare de la bugetul de stat. Unele reguli speciale se aplică în anumite județe sau unor segmente^v.

Pentru personalul neclerical angajat în unitățile de cult din țară, cuantumul contribuției lunare este stabilit la nivelul salariului minim brut pe economie.

Pe partea de cheltuieli, în plus de acoperirea propriului trai și contribuția la cheltuielile familiilor, preoții mai trebuie să aibă grija și de întreținerea și utilitățile bisericii în care slujesc, să contribuie financiar la cheltuielile administrative ale Bisericii, precum și, după caz, la acoperirea costului activităților Bisericii de sprijin social/comunitar și la întreținerea și construirea de lăcașe de cult la nivel național.

Diferența dintre venitul (sprijinul la salariu) de la stat și cheltuielile efective ale preoților și personalului neclerical vine, practic, de la persoane fizice, societăți comerciale, autorități publice, diverse activități în cadrul bisericilor (vânzare de obiecte de cult etc) și din venituri aduse de diverse proprietăți ale BOR.

Cu privire la ultima sursă de venit menționată, Biserica Ortodoxă Română are numeroase proprietăți, dar nici istoria României, nici nivelul economic al populației nu au fost la noi de tipul care să susțină acumularea valorice precum cele care se observă la unele culte religioase din străinătate. În orice caz, relativ puține lăcașuri de cult ortodoxe din România au venituri proprii suficiente din proprietățile administrate aferente.

Activitățile proprii de tip economic nu generează nici ele decât venituri semnificativ sub necesarul general.

Ideea celor de mai sus nu este aceea că trebuie dat mai mult sau mai puțin, cui și de cine, ci că e important de înțeles care pot fi implicațiile unui mecanism așa cum este el, în prezent.

O prima implicație la nivelul unor segmente largi de personal clerical este presiunea spre dublarea rolului de misionariat cu cel de management economic. Adică, preoții trebuie să se preocupe constant nu doar de dimensiunea religioasă în sine, dar și de acoperirea luna de luna a diferenței de venituri raportat la cele de mai sus.

E un aspect care poate genera unele frustrări în relația cu guvernarea și, potențial, și în cadrul Bisericii, unii preoți fiind mai pregătiți economic decât alții, unele parohii fiind mai înstarite decât altele, iar costurile diverselor lăcașuri de cult și cheltuielile administrative de ansamblu fiind inerent în creștere în valoare nominală în lumea cu inflație actuală.

O a doua implicație, legată de aspectul de mai sus, este aceea că, de la un punct încolo, presiunea lunară respectivă poate împinge unii preoți spre extreme - radicalism misionar sau relativizare comportamentală.

De exemplu, o parte din preoții fără cunoștințe economice devin mai tentați spre abordări și interpretări de linie dură, fie ca expresie a frustrării față de o lume care pare mai bogată, dar insuficient preocupată de Biserica, fie pentru a mari gradul emoțional de implicare al propriei comunități pastorale și pentru a reduce, astfel, riscul de pierdere de enoriași față de alte culte sau față de tentații laice.

Alți preoți sunt împinși spre dileme legate de veniturile suplimentare necesare. De exemplu, nevoia de a mari regulat sumele așteptate de la oameni cu ocazia slujbelor religioase precum nunți, botezuri sau înmormântări este problematică în sine. În plus, este susceptibilă să nască tensiuni cu unii enoriași, mai ales dacă se argumentează nevoia de resurse financiare suplimentare prin ce s-ar fi solicitat ierarhic pentru cheltuielile de ansamblu ale Bisericii.

Un alt efect al diferenței respective de avut în vedere în destule parohii este acela că împinge spre dependențe de factorul politic local, primăriile și consiliile județene finanțând frecvent diverse activități și cheltuieli bisericesti.

Dependența respectivă, la rândul său, generează frustrări și dileme la nivelul Bisericii (unele forme de sprijin fiind condiționate direct sau indirect de lucruri „foarte laice” în România, precum folosirea unor firme anume pentru lucrările finanțate), dar și la nivelul unor segmente de enoriași care pot vedea poziționarea unor reprezentanți ai BOR ca fiind prea acomodantă față de o clasă politică, în medie, falimentară moral.

În fine, dar nu în ultimul rând, presiunea economică respectivă face preoții și mai reticenți la orice măsuri de restricționare a accesului în biserici sau a vieții religioase în general.

După cum am menționat și într-un alt articol, restricțiile excesive privind viața religioasă și faptul că veniturile preoților și personalului neclerical nu au fost compensate în pandemia Covid 19 au fost erori majore ale Guvernului de atunci. Împiedicarea multor activități religioase a fost foarte problematică în sine pentru preoți. Necompensarea respectivă a generat, în plus, o presiune mare asupra majorității preoților spre a crede și comunica mai departe mesajele care contraziceau existența pandemiei sau minimizează consecințele ei pentru sănătate, pentru a putea să-și desfășoare activitatea.

Atunci a capatat potențial de masă ceea ce s-a văzut mult mai vizibil „la lucru” în social media în ultimele 3-4 luni în România. Pentru că statul a interferat direct și cu misiunea Bisericii și cu sustenabilitatea sa materială, a i se „da Cezarului ce-i al Cezarului” nu a mai fost la îndemână la firul ierbii - militantismul împotriva măsurilor „Cezarului” (statului) devenind, astfel, o opțiune pentru segmente notabile ale personalului clerical.

A fost un aspect care a jucat structural în gradul de succes al manipularilor trollilor de promovare a misticismului distorsionat și ideilor anarhice la firul ierbii din ultimii ani atât împotriva credibilității statului, cât și a unor segmente ale ierarhiei BOR – fiind foarte relevant și cu ocazia campaniilor electorale din 2024.

Un al doilea aspect al problematicii logistice ține de dinamica resursei umane față de capacitatea efectivă de a se asigura poziții în cadrul Bisericii și față de evoluțiile demografice.

Ca și în cazul învățământului laic, învățământul religios s-a dezvoltat semnificativ după 1989, fiind înființate numeroase seminarii și facultăți de teologie.

Mulți cursanți nu le-a fost, însă, clar de la început numărul potențial de parohii și de poziții în cadrul acestora după absolvire. Nu a fost clară nici nevoia pentru o parte a cursanților de a avea și o profesie laică (și de a urma o formă de învățământ care să o faciliteze) - pentru asigurarea traiului, chiar dacă au fost și sunt și în continuare destule cazuri de absolvenți care au profesii laice și care urmează cursurile respective exclusiv pentru propria perfecționare spirituală și culturală, fără intenția de a deveni preoți.

Or, Biserica Ortodoxă Română are posibilități reduse structural de a asigura continuu un număr mare de posturi remunerate după absolvire.

Astfel, chiar dacă recuperarea religioasă de după caderea comunismului și migrarea masivă de la rural spre urban din ultimii 30 de ani au facilitat, în prima fază, înființarea unui număr mare de parohii noi, expansiunea pe baze

demografice obișnuite s-a redus de ani de zile.

Faptul ca multe parohii au fost divizate în 2 sau 3 parohii în ultimii 30 de ani sau au trebuit sa primeasca preoți suplimentari a facut loc unei părți a noilor absolvenți, dar insuficient și, oricum, cu costul maririi presiunii economice asupra preoților, inclusiv a celor pensionați. Problema a fost similara și în ceea ce privește personalul non-clerical.

Gradual, un numar din ce în ce mai mare de tineri absolvenți credincioși au ajuns sa asume tot felul de forme de slujire cvasivoluntara în biserici în speranța înființării sau eliberării unor poziții la un moment dat, aspect concretizat doar pentru o mica parte dintre ei, cu frustrările aferente. De asemenea, creșterea volumului de absolvenți a marit inerent și riscul de eșecuri pe partea de calitate, inclusiv la nivelul unora dintre pozițiile superioare din țara, aspect speculat regulat de diverși.

Având în vedere și plecarea a peste 4,5 milioane de români din țara și afectarea suplimentara a multor parohii rurale de migrarea spre orașe, numarul celor sub presiune de misionariat și de tip economic a tot crescut, potențând cele 4 implicații potențiale descrise mai sus.

În fine, o a treia componenta a problematicii logistice ține de creșterea numarului de lacașuri de cult și alte cladiri din patrimoniul Bisericii.

Dupa restricțiile din comunism, abordarea inițiala, de extindere cât mai mare a numarului de parohii și lacașuri de cult, a fost una naturala și a condus la o recuperare de viața religioasa. Dar tendința a fost pastrata în buna parte și dupa ce nivelul de acoperire prin biserici a crescut, iar emigrația implica deja din ce în ce mai multe mutari definitive în afara țării.

Este un aspect care genereaza deja sarcini economice din ce în ce mai mari (cheltuieli de întreținere, utilități etc). Scaderea demografica, migrarea rural-urban și divizarea unor parohii adauga la dificultate.

Deși un numar în creștere de parohii (mai mult în zona urbana) au dobândit sau vor dobândi prin moștenire și imobile de la credincioși care pot genera venituri de ajutor pentru acoperirea costurile lor totale, pe ansamblu, este un subiect care s-a complicat.

O abordare neadaptata ar putea duce în pasul doi la o relativizare a modului de folosire a unor locașuri de cult, cu potențiale repercusiuni importante pentru simbolica și actualitatea forței credinței.

Nu degeaba, transfugul sovietic, Yuri Bezmenov, spunea ca era un motiv de bucurie pentru serviciile secrete sovietice atunci când se mai cânta un concert rock în câte o catedrala în Vest.

Pe lângă implicațiile potențiale directe, cele de mai sus facilitează și diferențe și nuanțe în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, dincolo de distincția Biserica – instituție la nivel național - și Biserica – comunitate locală.

2. Problema gestionării fenomenului globalizării și avansării societății tehnologizate de consum raportat la România.

Creștinismul ortodox este fundamental construit pe o vocație universală^{vi} – oricine, indiferent de naționalitate sau rasă trebuie tratat creștinește și are potențialul de a se salva în final.

Deși principiile sunt foarte clare și abordările concentrate doar pe o națiune sunt considerate erezii (ethno-filetism), abordarea unei părți a personalului clerical în practică, în contextul schimbărilor globale actuale, este mai complicată.

În primul rând, credința ortodoxă tinde în mod natural să fie mai sceptică față de schimbările lumii, experiența istorică făcând-o să vadă în acestea un risc de deviere de la adevărurile revelate. Deși e necesar să-i vedem pe alții creștinește, putem, astfel, ceda mai rapid părerii ca străinii – sau, mai recent – o parte din românii care au votat altfel - au deviat de la adevăratele valori (chiar dacă asta înseamnă că aplicăm judecata direct pe Pământ și într-un mod, poate, foarte priplit). De asemenea, există un risc mai mare de a vedea dogmatic aspecte care nu țin de substanța mesajelor revelate.

În al doilea rând, interacțiunile cu străinătatea riscă să fie văzute cu suspiciune și prin prisma istoriei cu multe suferințe a statalității pe teritoriul României (statalitate sprijinită timp de secole de creștinismul ortodox). Faptul că bisericile ortodoxe sunt organizate, de regulă, la nivel național, autoritatea patriarhului de la Constantinopol nefiind una și de tip administrativ (cum este cazul Papei în catolicism), ci doar spirituală, facilitează și el poziționări mai concentrate pe statul național decât pe vocația universalistă.

Or, globalizarea tinde să afecteze atât conceptul tradițional de stat național (crescând interdependențele dintre state), cât și viața religioasă a unei țări pentru că pune accentul pe confortul material, oferă informații cu privire la credințele altor oameni, facilitează ideea de dezvoltare personală decuplată de divinitate și amestecă în diferite grade populații cu credințe diferite – aspecte ce pot relativiza în timp, în diverse grade, credința unora dintre membrii comunității.

Dezvoltările tehnologice și de confort în general adaugă la efecte, multiplicând potențialul de distragere și scăzând nivelul mediu de răbdare și de rezistență la efort, inclusiv raportat la exigențele unor slujbe religioase sau ale unor ritualuri și cerințe specifice, cum ar fi postul.

Majoritatea dimensiunilor actuale ale globalizării sunt, însă, inerente momentului actual de dezvoltare tehnologică, fără ca aceasta să le opună credinței. De altfel, un proiect național nici nu mai poate fi susținut în izolare și nici prin întoarcerea în timp din punctul de vedere al organizării economiei sau al organizării democratice - pentru că ar intra în coliziune cu interese fundamentale ale României în lumea actuală.

Așa cum nici un stat – nici macar cele mai mari puteri de pe planeta – nu mai poate aborda relațiile cu alte state interpretând dogmatic restrâns, nici bisericile autocefale nu mai pot sprijini statele din care fac parte și nici pe ele însele fără un dialog în creștere și răspunsuri la unele modificări ale lumii actuale.

Nu este vorba deloc de a renunța la valorile specifice, ci de a proteja și promova cu adevărat valorile esențiale și de a conserva profilul local într-un mod inteligent și sustenabil.

De exemplu, este o diferență foarte mare între contracararea unor excese ideologice de la Bruxelles și promovarea unui mesaj anti UE sau anti-NATO. Prima are multe argumente legitime și poate rally numeroase forțe din societate, pe când a doua subminează însăși forța și prosperitatea României. Aceasta nu înseamnă că apartenența la o organizație internațională sau alta nu ar putea fi dezbătută în viitor, dar alternativele vehiculate în prezent nu au un minim de argumente în spate care să țină de interesul general.

Este, cred, necesar și să fie explicate mult mai larg și mizele tensionării geopolitice de după ocuparea Crimeei, precum și forțele manipulatorii la lucru activate ulterior momentului respectiv și accelerate în urma Sinodului pan-ortodox din Creta din 2016 și, mai ales, a recunoașterii autocefaliei Bisericii Ortodoxe Ucrainiene din 2018 și declanșării războiului din Ucraina din 2022.

Pare vizibil că, după ce Rusia a eșuat în 2014-2018 în manipularea **cu totul** a mai multor Biserici ortodoxe naționale pentru a acționa ca ansamblu în interesul ei, a trecut la activarea și dezvoltarea accelerată a unor mișcări care să genereze divizare **în interiorul** bisericilor respective, precum și între segmente cât mai mari de preoți și ierarhii bisericești dar și statale din țări NATO.

3. Aici ajungem la a treia problematică principală a momentului actual – aceea a gestionării războaielor culturale.

Este naiv să se creadă că Biserica Ortodoxă Română nu este în mod obișnuit ținta unor măsuri din aria războaielor culturale care o vizează în mod special.

Aceasta nu înseamnă că orice s-ar spune negativ despre unii preoți sau Biserica ar fi automat manifestarea vreunei manipulari și că nu ar fi fost și exemple obiective de comportamente regretabile.

Dar Bezmenov explica încă din 1984^{vii} ca religia din țări percepute ca nealiniată URSS era de pe atunci privită de masuri de subminare organizate pe 15-25 de ani pe trei axe – politizare, comercializare, distracție.^{viii} Poziția Bisericii Ortodoxe Române în ceea ce privește ieșirea Bisericii ucrainiene de sub tutela celei rusești a ridicat la un alt nivel interesul Estic pentru manipulări de tipul respectiv.

S-a încercat și se încearcă în continuare specularea oricărui aspect de genul descris în secțiunile de mai sus și s-au propagat numeroase mesaje de fragilizare atât a unității Bisericii, cât și de divizare cât mai mare a societății în ansamblu. Presiunea naturală spre un grad mai mare de descentralizare a contat și ea.

Rezerva tradițională a oricărei Biserici de a comunica a lasat un câmp și mai larg de acțiune la firul ierbii pentru tot felul de manipulări și poziționări. Noile tehnologii au și permis propagarea mult mai largă și țintită a unor mesaje. Bancuri, imagini cu mesaj, diverse forme de artă, inclusiv filme de cinema și spectacole de stand-up, orice formă de comunicare sau educare cu public mai larg – toate sunt de interes potențial.

Desigur, mișcări de tip cultural nu au fost promovate doar dinspre Est. De exemplu, eșecul referendumului pentru familie din 2018 a stimulat unele exagerări contrare, neglijându-se atât numărul, totuși, mare al celor care s-au exprimat atunci prin vot, cât și faptul că unele segmente largi care nu s-au prezentat la vot nu erau deschise nici la poziționări obligatorii care să nu mai reflecte propriile preferințe.

Dar este de remarcat succesul cu care manipularea Estică a pus lupa și a concentrat atenția doar asupra exceselor din Vest (totodată, multiplicându-le artificial și distorsionându-le dincolo de orice legatură logică cu cauzele problemelor României din prezent), făcând, totodată, practic, invizibil pentru mulți români propriul ei rol.

Așa au ajuns segmente destul de mari din societate să nu mai vadă, de exemplu, că nu din cauza exceselor unor mișcări LGBTQ dinspre Vest nu avem noi autostrăzi, educație bună, sănătate decentă, datorii mai mici, o clasă politică pe baza de meritocrație sau o colectare decentă a TVA (și nu una care să lase evaziioniștilor peste 6,5 miliarde de euro anual), ci, mult mai probabil, din cauze de promovări prea largi pe criterii subiective, incompetența, corupție, lipsa de transparență și alte metehne similare, stimulate de decenii dinspre Est.

Chiar și așa, nu s-ar putea înțelege bine gradul de succes din ultimii ani al unor manipulări ale războaielor culturale din zona social media la nivelul unor categorii profesionale largi, dacă nu am avea în vedere și:

(a) gestionarea pandemiei de către Comisia Europeană;

(b) ideologizarea din ce în ce mai mare a unor aspecte ale globalizării la nivel occidental în ultimii ani (în curs de curbare în prezent); și

(c) poziționarea României față de cele de mai sus și gestionarea internă a sprijinului pentru Ucraina.

Dupa cum menționam la un punct mai sus, pentru numeroși preoți și personal neclerical, gestionarea pandemiei a generat o dificultate mare atât de coerența spirituală, cât și de trai economic la propriu.

România având mult mai puțini locuitori cu profesii care să permită lucrul la distanță, față de țările europene foarte dezvoltate, restricțiile impuse în pandemie au afectat disproporționat și un procent semnificativ mai mare din populația extinsă. E un aspect care a fost continuu speculat ulterior și conectat la cel de mai sus.

Restricțiile excesive, impactul efectiv mult mai mare asupra unor categorii profesionale față de altele și comunicarea slabă în aceste privințe au făcut, astfel, ca poziționarea României față de evoluțiile respective să pară lipsită de empatie pentru categorii întregi din cetățenii proprii.

Pe fondul puternic sensibilizat de experiența pandemiei, excesele ideologice ale globalizării din ultimii ani au adăugat la percepția respectivă. Segmente în creștere de preoți au perceput excesele ideologice respective dinspre Comisia Europeană ca îndreptându-se gradual spre interferențe similare ca efect celor din pandemie. Mai mult decât atât, riscul a parut să vizeze modificări permanente, nu doar temporare. Propunerile ce implicau relativizarea sau chiar eliminarea terminologiei cu specific creștin din comunicarea publică (precum referirile la sărbători de iarnă, în loc de Crăciun, sintagma Parinte 1/Parinte 2, în loc de tata/mama etc) au fost speculate intens în acest sens. Guverne succesive au gestionat și aici foarte slab îngrijorările respective, neînțelegând bine nici ecoul puternic identitar al acestora la nivelul populației.

Lipsa de transparență într-un grad aproape stupid cu privire la sprijinirea Ucrainei și la motivația sprijinului respectiv^{ix} nu au ajutat. Negocierea slabă cu Comisia Europeană și politicile publice deficitare cu privire la compensațiile pentru românii afectați de sprijinul respectiv - au facilitat și ele manipularile în sensul că guvernanții ar favoriza mai mult străinii decât românii.

Numeroasele mariri ale salariului minim și pensiilor nu au mai avut efectul scontat de politicieni mediocri. Pentru segmentele care nu lucrau în regim salarial - doar au marit artificial costul coșului zilnic. Pentru salariați și pensionari, în mod ironic, acestea au propulsat abrupt în ultimii ani segmente notabile din populație de la nivelurile de bază ale piramidei lui Maslow la nivelul psihologic la care e mai importantă percepția că ești respectat și ascultat, nevoile de bază fiind deja acoperite. Sensibilitatea la manipulari ce faceau apel la demnitate, respect etc și frustrarea față de „sistem” au devenit mai mari, nu mai mici. Netransparența multor autorități față de o populație foarte susceptibilă la aparența de desconsiderare, precum și deficitul de comunicare în biserici din motive de tradiție au fost speculate de trolli zi și noapte.

Lipsa de formare economica a facut numeroși români sa și creadă (eronat) ca saltul economic realizat nu poate fi și pierdut ușor și ca problemele noastre principale ar fi ca suntem insultați „identitar” și ca politicienii actuali nu știu cum sa discute demn cu strainii.

Deși au identificat corect și problemele mult „mai” reale/mari ale clasei politice actuale – incompetența și lipsa de integritate larg raspândite etc – numeroși români nu au avut informațiile și explicațiile pentru a se proteja de manipularile în sensul unei opțiuni și mai proaste.

A declara suveranismul nu face România deloc mai suverana în modul în care și-ar putea configura viitorul. A declara ca România trebuie sa fie demna fața de aliați nu o face mai respectata în lume.

A promova o economie agricola și de minerit nu va aduce înapoi în țara milioanele de români plecați, ci le va mari numărul și ar îngenuchea România.

A sugera ca segmente largi din societate sunt deviate de la adevarata credința și ca alianțe considerate strategice de zeci de țari europene sunt contrare interesului României, nu poate decât sa alieneze și sa puna sub semnul întrebării modul și bunele intenții cu care credința ortodoxa este invocata de unii - și asta nu doar din perspectiva a numeroși români, ci, potențial, chiar și a statului.

În loc de o sprijinire reala a întaririi României, riscul ar fi de slabire reciproca structurala.

De altfel, politizarea clerului era încercata de sovietici în Vest înca din anii '80 dintr-un motiv foarte simplu – aceasta împinge în sine spre secularizare și duce aproape inerent în puțin timp (1-2 cicluri electorale) la pierderea “majorității” de percepție favorabila. Daca forțele politice sprijinite au și agende economice proaste pentru țara respectiva, riscul de efecte negative este și mai mare.

Este nevoie, astfel, de o identificare a modelului societal național care sa fie cu adevarat în interesul României în prezent (și cu distincția permanenta între discuții pe valori creștine și politizare). Biserica Ortodoxa Româna are resurse intelectuale de mare calitate pe care se poate sprijini în acest sens.

Cu caracter mai general, sunt necesare strategii proactive din partea Bisericii Ortodoxe Române, dar și a statului, cu privire la toate problematicile de mai sus, inclusiv la nivelul seminariilor și facultăților de teologie.

Pentru ca problematicile menționate deja se alimenteaza parțial între ele, este nevoie de o abordare, în buna parte, integrata.

i. Stat în sens larg - unele contribuții sunt suportate de la bugetele locale, modificari suplimentare urmând sa intre în vigoare în aceasta privința în curând.

ii. Am folosit terminologia ortodoxa având în vedere subiectul articolului.

iii. În diaspora, veniturile fixe sunt, de regula, și mai reduse raportat la costul vieții, cu unele excepții.

iv. Nu beneficiaza de procentul crescut personalul clerical de la unitatile de cult care obtin venituri din închirierea, arendarea si concesionarea proprietatilor, aspect ce poate descuraja folosirea în mod cât mai economic a proprietăților respective.

v. Raportat la Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului platit din fonduri publice, cu modificarile ulterioare și la unele acte normative speciale cu privire la unele județe. Segmente restrânse din personal sunt platite la nivelul salariului de baza al funcționarilor cu care sunt asimilate.

vi. Printre cele mai cunoscute versete în acest sens fiind Ioan, 17,21 și Galațeni 3,28.

vii. A se vedea, de ex, cartea sa - „Love Letter to America”.

viii. De ex., (a) implicarea în campanii electorale amesteca foarte mult misticul cu profanul și antagonizeaza, (b) supra-dependența de atragere de fonduri poate favoriza promovarea unor preoți mai buni la gestiune pur economica decât la misionariat efectiv, (c) folosirea de lăcașe de cult pentru concerte de tip laic amesteca planurile și submineaza, de fapt, masiv religiosul.

ix. Pe lângă nevoia de sprijinire a principiului ca frontierele nu se schimba cu forța, este prima șansa a României, în toata istoria sa, de a nu mai fi un stat între sau exclusiv la marginea unor blocuri geopolitice.